

A FIATALOK CSALÁDALAPÍTÁSI MINTÁZATA

Szerzők:

R. Fedor Anita
Debreceni Egyetem

Balogh Erzsébet
Debreceni Egyetem

Első szerző e-mail címe:
fedor.anita@foh.unideb.hu

Lektorok:

Kiss János
Debreceni Egyetem

Ludescher Gabriella
Debreceni Egyetem

Schéder Veronika
Debreceni Egyetem

Mező Katalin
Debreceni Egyetem

R. Fedor Anita és Balogh Erzsébet (2016): A fiatalok családalapítási mintázata. *Különleges Bánásmód*, II. évf. 2016/3. szám, 31-40. DOI 10.18458/KB.2016.3.31

Absztrakt

Hazánk demográfiai jellemzőinek vizsgálatakor több radikális változás figyelhető meg. Egyrészt 1990-től kezdődően csökkent a házasságkötések száma, valamint nőtt az egyedülállók, elváltak népességén belüli aránya. Kitolódott a házasságkötések és a gyermekvállalás életkora, lecsökkent a gyermekszületések száma. Írásunkban a nyíregyházi fiatalok (15-29 év) párválasztásához, gyermekvállaláshoz fűződő attitűdjét térképeztük fel, adatainkat összevetettük a hazai ifjúságkutatások eredményeivel. (Jelen írásunk R. Fedor, A. (2016): Családalapítás és gyermekvállalás a fiatalok körében című, az Acta Medicinae et sociologica 7 (20-21). 11-2. számában megjelent tanulmányának átdolgozott rövidített változata.) Vizsgálatunk eredményei egy határozottan gyermekcentrikus és házasságpárti helyi fiatal társadalom jelenlétéről árulkodnak. Eredményeink szerint a többség a kétgyermekes családmoddal preferálja. Kevesen, a válaszadók mindössze 5%-a nem szeretne gyermeket vállalni. A jelenleg független fiatalok meghatározó többsége házasként képzelel el a jövőjét.

Kulcsszavak: gyermekvállalás, házasságkötés, párkapcsolati formák

Diszciplina: szociológia, neveléstudomány, közgazdaság-tudomány, jog

Abstract

PATTERNS OF STARTING A FAMILY AMONG YOUTH

More radical changes can be observed when we examine the demographical characteristics of our country. On the one hand, the number of marriages have reduced since 1990 and the number of singles and divorced have increased. People get married and have children later and the the number of births is reduced. In our theme we examined the attitudes which are

related to choosing a partner and having children among the youth (15-19 years old) who live in Nyíregyháza. Our data were compared with the results of the national youth research. Our result shows a definitely pro-marriage and child-centered local, young society. According to our results most of the respondents prefer having two children. Only some of respondents (5%) would not like to have a baby. Nowadays most of the singles imagine that they will get married in the future.

Keywords: having a baby, getting married, types of couples

Disciplines: sociology, pedagogy, economics, law

Az elmúlt bő két évtizedben jelentős változásokat figyelhetünk meg hazánk demográfiai jellemzőiben. Ezek a változások érintik többek között a házasságkötések, élettársi kapcsolatok, válás, gyermekvállalás kérdéseit. Írásunkban a hazai fiatalok családalapítási attitűdjét mutatjuk be. Munkánkban a KSH-NKI által publikált adatokat elemezzük, valamint a korábbi hazai ifjúságkutatások és a Nyíregyháza Ifjúsága 2015 vizsgálat adatait használjuk fel. A fiatalok családalapítási mintázatát az országos és regionális eredményekkel vetjük össze, mellyel az a célunk, hogy rávilágítsunk az esetleges helyi sajátosságokra. Tanulmányunkban elsőként a hazai demográfiai trendet mutatjuk be, majd ezt követően rátérünk a nyíregyházi fiatalok családalapítási jellemzőire.

Általános helyzetkép

A hazai demográfiai vizsgálatok eredményei szerint az elmúlt évtizedek jellemzői tovább folytatódtak. Jelentősen csökkent a házasságot kötők száma illetve népességen belüli aránya, s ezzel egy időben nőtt a hajadonok, nőtlenek és az elváltak aránya. A hajadon és nőtlen családi állapotú csoportok növekedése nem jelenti az egyedül állók számának egyértelmű gyarapodását, inkább a már korábban is tapasztalt párkapcsolati formák átstrukturálódását mutatja, mely szerint nő az élettársi kapcsolatban élők aránya. 1990 és 2011 között a párkapcsolati formák átalakulásának két periódusa ismert: az 1990-es éveket az élettársi kapcsolatok térhódítása jellemezte, 2000-2011 között viszont a tartós kapcsolattal nem rendelkezők/egyedül állók növekedése volt a meghatározó (Murinkó és Spéder 2015).

Az 1. táblázat a házasságkötések és válások számában bekövetkezett változásokat mutatja. Látható, hogy 1998 és 2010 között folyamatosan csökken a házasságot kötők száma, azonban ezt követően 2013-ig kisebb, majd 2014-ben és 2015-ben jelentősebb számú növekedés tapasztalható. A válások alakulását figyelemmel követve azt tapasztaljuk, hogy 1998 és 2014 között csökken a házasságot felbontók aránya, mely összefüggésben van a házasságot kötők számának csökkenésével.

1. táblázat: Házasságkötések, válások száma (1998-2105) KSH adatok alapján (Forrás: Net1)

Év	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010	2012	2014	2015
Házasságkötés	44 915	48 110	46 008	43 791	44 528	40 105	36 730	35 520	36 161	38 780	46 137
Válás	25 763	23 987	25 506	24 638	24 869	23 820	23 820	23 873	21 830	19 576	20 315

A 2. táblázat a magyar társadalom családi állapot szerint megoszlását mutatja, mely az előbb említett árnyaltnak tekinthető tendenciát megvilágítja az olvasó számára. Az adatokból egyértelműen kiderül, hogy 1980 és 2015 között folyamatosan nőtt, a vizsgált időszakban közel megduplázódott a nőtlenek/hajadonok aránya. A házasságkötések visszaesésében megfigyelhető 25%-os csökkenés jelentősnek mondható, s szintén hasonló tendencia figyelhető meg a válások tekintetében. Míg 1980-ban mindössze 4,7% volt az elváltak népességben belüli aránya, addigra 2015-re 12%-ra emelkedett.

2. táblázat: A 15 éves és idősebb népesség százalékos eloszlása családi állapot szerint (1980–2015) KSH adatok alapján (Forrás: Net1)

Év	Nőtlen, hajadon	Házás	Özvegy	Elvált	Összesen
1980	17,7	67,4	10,2	4,7	100,0
1990	20,3	61,2	11,2	7,4	100,0
2001	27,1	52,4	11,6	8,8	100,0
2002	27,8	51,6	11,6	9,0	100,0
2003	28,2	50,9	11,6	9,3	100,0
2004	28,8	50,1	11,6	9,5	100,0
2005	29,4	49,4	11,5	9,7	100,0
2006	30,0	48,7	11,5	9,9	100,0
2007	30,5	48,0	11,4	10,1	100,0
2008	31,1	47,2	11,4	10,3	100,0
2009	31,7	46,5	11,3	10,5	100,0
2010	32,3	45,7	11,3	10,7	100,0
2011	32,9	45,0	11,2	10,9	100,0
2012	32,9	44,1	11,4	11,6	100,0
2013	33,4	43,5	11,3	11,8	100,0
2014	33,9	42,9	11,2	11,9	100,0
2015	34,4	42,5	11,1	12,0	100,0

Magyarországon 1991-től kezdődően folyamatosan csökkent a születések száma, de egészen 2009-ig nem esett 95 ezer alá. Azonban a 2010-es év változást hozott, ugyanis a születések száma éppen csak elérte a 90 ezret. Ez több mint 6 ezerrel marad el az egy évvel korábbi újszülöttek számától. Az ezt követő év számított a totális mélypontnak mikor is mindössze 88 049 volt az élve születések száma. Jó hír azonban, hogy a 2014-es év megakasztotta ezt a csökkenő tendenciát a maga 91 510 gyermekszületésével (KSH 2015; R. Fedor 2016). A termékenység csökkenés hatására az 1990-es évek közepétől kezdve a teljes termékenységi arányszám 1,57 és 1,24 között ingadozik (Kapitány és Spéder 2009, KSH 2015). A 2009. évi adatokat kiindulási pontnak tekintve azt tapasztaljuk, hogy nemzetközi összehasonlításban Magyarország a harmadik legalacsonyabb termékenyséű országokhoz tartozik. A legfrissebb (2014-es) arányszámok azt tapasztaljuk, hogy több európai országban is csökkent a teljes termékenységi arányszám, ezáltal Magyarország relatív helyzete némileg javult.

A gyermekszám visszaesését külső gazdasági tényezőkre vezetik vissza a hazai kutatók. A kedvezőtlen tendenciát a megváltozott munkaerő-piaci körülményekkel magyarázzák, melynek hatására a tradicionális munkamegosztási formák átalakultak, s a kétkeresős családmódel vált általánossá. A megváltozott munkaerő-piaci helyzethez történő alkalmazkodás a gyermekvállalás elhalasztását eredményezte, melynek hatása a termékenység apadásában, a gyermekvállalás halasztásában jelentkezett (Spéder 2006 idézi R. Fedor 2015). Jelenleg a nők átlagosan 28 éves korban vállalják az első gyermeküket.

A fiatalok véleménye a párválasztásról és gyermekvállalásról

A Nyíregyházán élő fiatalokon belül a 15-18 éves korcsoporthoz tartozók nagyobb része úgy nyilatkozott, hogy nincs most jelenleg barátja/barátnője, mindemellett közel 60%-uk válaszolta azt, hogy volt már korábban kapcsolata. A 18 év alatti fiúk közel 60%-ának volt már barátnője és jelenleg egyharmaduknak van is kapcsolata. A hasonló korú lányoknál azt tapasztaltuk, hogy 55%-uknak volt már partnere s 39%-uk jelenleg is „jár”. Nagyon kevesen számoltak be arról, hogy a megkérdezés pillanatában együtt élnének párjukkal mindössze 0,8%-uk válaszolt erre a kérdésre igennel. Ez teljesen egyértelműnek tűnik, hiszen ezeknek a fiataloknak a többsége minden bizonnyal még valamelyik köznevelési intézményben tanul. Ehhez hasonló eredményre jutottak a Magyar Ifjúság 2012 kutatói is. Az tapasztalták, hogy az összeköltözés általában 23 és 24 éves kor környékén ugrik meg hirtelen, vélhetően a tanulmányok befejezésének következtében (Makay 2013).

A 19-29 évesek közül 10% házas, 4,5% élettársi kapcsolatban él párjával, 75%-uk a nőtlenek, hajadonok közé sorolta magát, 2 fő elváltként nyilatkozott saját helyzetéről, 1 fő pedig özvegy volt a megkérdezés pillanatában. A nőtlen és hajadon státusú 19-29 éves fiatalok körében közel fele arányban vannak azok, akik együtt élnek jelenlegi partnerükkel. (A fentebb leírt összefüggéseket és a két korcsoportnál észlelt különbségeket az életkori hatással magyarázzuk.) A 18 éven felüliek almintáját vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a 18. életévtől kezdődően kezd el emelkedni az első élettársi kapcsolatot létesítők aránya, ennél jelentősebb emelkedés húsz éves kortól figyelhető meg. Az első élettársi kapcsolatlétesítés 53%-a 20-26 éves kor közé esett, a házasságkötés időpontjára kérdezve a 25 évesek csoportja jelent meg a legnagyobb súllyal. Az átlagos házasságkötési életkor 24,3 év volt a 19-29 éveseknél. Nemenkénti bontásban azt találtuk, hogy a férfiak és nők átlagos házasságkötési kora között szinte pontosan egy év a különbség. A nyíregyházi fiatalok közül a legkorábban frigyre lépő 18 éves (1 fő), a legkésőbbben házasodó pedig 28 éves volt (3 fő).

Vélemények a házasságról

A nem házas válaszadó fiatalok jelentős többsége (67%) házasként képzelel el a jövőjét. A határozott *biztos, hogy szeretne házasságot kötni* kijelentés mellett érvelők aránya 47%, az inkább igenre szavazók a minta egynegyedére volt jellemző, az inkább nemmel válaszolók mindössze 11%-ot tettek ki és ennél is alacsonyabb volt a házasság intézményét egyértelműen elutasítók aránya (7,5%). A két korcsoport véleményét külön vizsgálva egyetlen esetben tapasztalunk jelentős eltérést. Meglepő módon a 15-18 éves korosztály sokkal határozottabban kiáll a házasságkötés fontossága mellett. Párkapcsolati preferenciájuk mintázata ezt tükrözi. E fiatal korosztályban igen magas, 54% azok aránya, akik a *Szeretne-e házasságban élni?* kérdésre, a *biztos igen* válaszlehetőséget jelölte meg (a 19-29 éveseknél ez az arány 44%). Az inkább igen válaszlehetőséggel a 15-18 éves korosztály 19% élt (a 19-29 éveseknél ez az arány 21%). Ez azért meglepő, mert a Magyar Ifjúság 2012 adatai szerint pont a fiatalabbakra jellemző a bizonytalan, hezitáló álláspont.

Nemenkénti bontásban vizsgálódva látható, hogy a megkérdezés időpontjában még nem házas nők és férfiak meghatározó többsége azonosul a házasság intézményével. Különbség inkább a házasságkötési attitűdbeli határozottságban lehető fel. Míg a nők fele, addig a férfiak 43%-a válaszolta azt, hogy *biztos, hogy szeretne házasodni a jövőben* (3. táblázat). S a hezitáló álláspont („nem tudja”) is jellemzőbb a férfiakra, mint a nőkre.

Az iskolai végzettség és a házasságkötési attitűd összefüggéseit vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy az egyes iskolai végzettség szerinti csoportokon belül a „*biztosan nem kötne házasságot*” válaszlehetőség elfogadása a mesterképzésben végzettek valamint a szakmunkás-képzőt, szakiskolát végzettek körében volt a legmagasabb. A házasságkötési szándék egyér-

telmü kifejezése („biztos igen” válasz) pedig a gimnáziumi érettségivel rendelkezőket jellemezte a leginkább.

3.táblázat: Ha ön jelenleg nem házas szeretne-e házasságban élni a közeli, akár a távoli jövőben? (%) N= 249, 348 (Forrás: Nyíregyházi Ifjúság kutatás 2015. szerkesztett)

	férfiak	nők
biztosan igen	43	50,1
inkább igen	20,9	19,2
inkább nem	11,6	10,1
biztosan nem	8	6,7
nem tudja	16,5	13,9

A munkaerő-piaci pozíció és a házasságkötési hajlandóság közötti kapcsolatra pedig a következő a jellemző: a megkérdezés idején fizetett munkát végzők és nem végzők 16% - 16%-a biztosan nem vagy inkább nem kíván házasságot kötni. A házasság intézményével teljes mértékben szimpatizál (biztos igennel válaszolt) a fizetett munkát végzők 43%-a. A munka világától távol lévők esetében ez az arány 51%.

A házassági életformát elutasítóknak lehetősége volt arra, hogy tíz érvet értékeljenek annak megfelelően, hogy ezek mennyire tartják vissza őket a házasságkötéstől. Nemenkénti bontásban azt láttuk, hogy a férfiak és nők állításstruktúrája nem különbözött egymástól releváns módon. Mindkét nem a következő három érvet fogadta el az átlagosnál nagyobb arányban: „még túl fiatal ehhez” a nők 48%, a férfiak 41%-át ez a tény tartja leginkább vissza a házasságkötéstől. A nők szinte ugyanilyen arányban (49%) gondolták úgy, hogy „előbb be akarja fejezni a tanulmányait”, a férfiak körében ennek az állításnak az elfogadása valamivel kisebb kört érintett (35%). A harmadik leginkább visszatartó tényező a „még nem biztos, hogy megtalálta az igazit” érv volt (nők 42%, férfiak 40%). Meglátásunk szerint a fent említett a házasság elutasításához kapcsolt hármast érvrendszer nem jelenti egyértelműen e családforma végleges elutasítását, hiszen mindhárom esetben egy viszonylag gyorsan változó külső körülményről van szó. Az életkor, a tanulmányok befejezése mindenféle külső beavatkozás nélkül az idő múlásával megszűnik, mint akadályozó tényező. Az „igazi” hiánya pedig vélhetően pont az első kettő (vagyis a fiatal életkor) eredője. Továbbá, a „még nem biztos, hogy megtalálta az igazit” érv arra is utalhat, hogy rátalálva a potenciális partnerre már ez a házassággal szembeni ellenérv is érvényét veszíti. Érdeemes megemlíteni, hogy a Magyar Ifjúság 2012 országos adatfelvételében a „hiányoznak hozzá az anyagiak”, a „még nem biztos, hogy megtalálta az igazit” és a „túl sok költséget jelent” állítások voltak a legtöbbször által elfogadott érvek.

Arra kértük a fiatalokat, hogy a felsorolt állításokat osztályozzák annak megfelelően, hogy mennyire jellemzik azok a házasságkötésről való gondolkodásukat, például „Azért kötne házasságot, mert a környezete (a társadalom) elvárja”. A megkérdezték a következő állításokat értékelték 4-essel illetve 5-össel (az ötfokú skálán), tehát teljes mértékben egyetértettek, illetve egyetértettek az adott állítással. Sorrendben a legnagyobb elfogadottsága: „az együttélés legjobb/legtermészetesebb módja” kijelentésnek volt, válaszadó fiatalok 74%-a mondta azt, hogy teljesen egyetért, illetve egyetért ezzel. A második a rangsorban az

„erősebb párkapcsolati köteléket jelent” állítást, a fiatalok 72%-a értékelte 4-essel illetve 5-össel és 16% gondolta azt, hogy rá ez nem, vagy egyáltalán nem jellemző. A harmadikként legtöbbek által elfogadott állítás :„a gyermek számára ez a legjobb” volt, mellyel a fiatalok 57%-a értett egyet vagy értett egyet teljes mértékben, s egynegyedük nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem vagy nem ért egyet ezzel az állítással.

A válaszadók véleményéből egy erősnek mondható tradicionális attitűd tükröződik vissza, mely szerint a házasság intézménye fontos az érintettek számára.

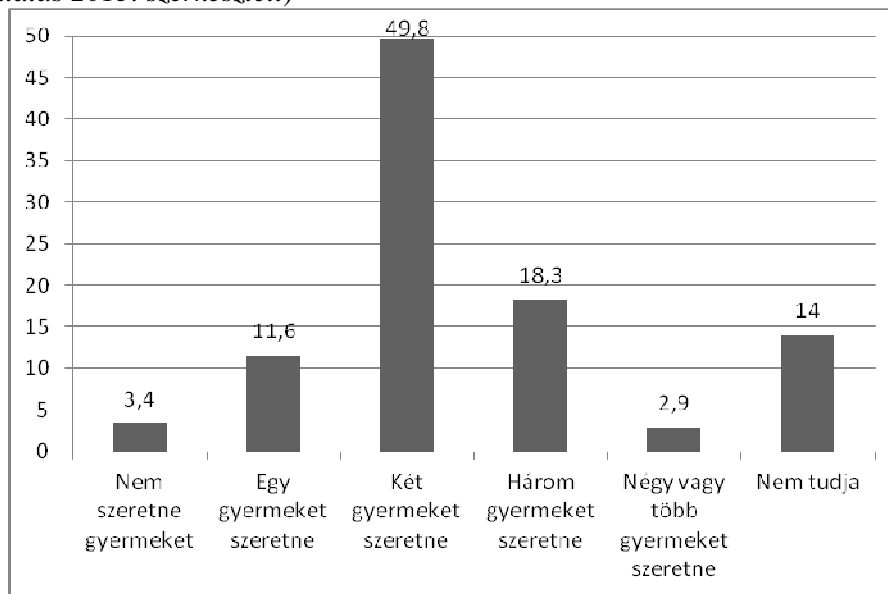
Gyermekszám preferenciák

A magyar társadalomra alapvetően egy igen gyermekcentrikus attitűd jellemző, a gyermekvállalási aspirációkat körbejáró vizsgálatokból (Pl. Spéder 2006, Kapitány és Spéder 2015) ez egyértelműen kiderült. Ehhez kapcsolódóan azt vizsgáljuk, hogy a 15-18 és a 19-29 évesek hogyan gondolkodnak az ideális gyermekszámáról. Akik már rendelkeznek gyermekkel azok szeretnék-e még többet vállalni, s milyen életkorba tervezik a gyermekvállalási tervek realizálását? S vajon jellemzi-e a Nyíregyházán élő fiatalokat az akaratlagos gyermektelenség elfogadása?

A fiatalabb almintára vonatkozóan a gyermekvállalási tervekről kérdeztük a 15-18 éveseket, míg a 19-29 éveseknél a már meglévő, illetve a későbbikre tervezett gyermekszámáról is információhoz jutottunk.

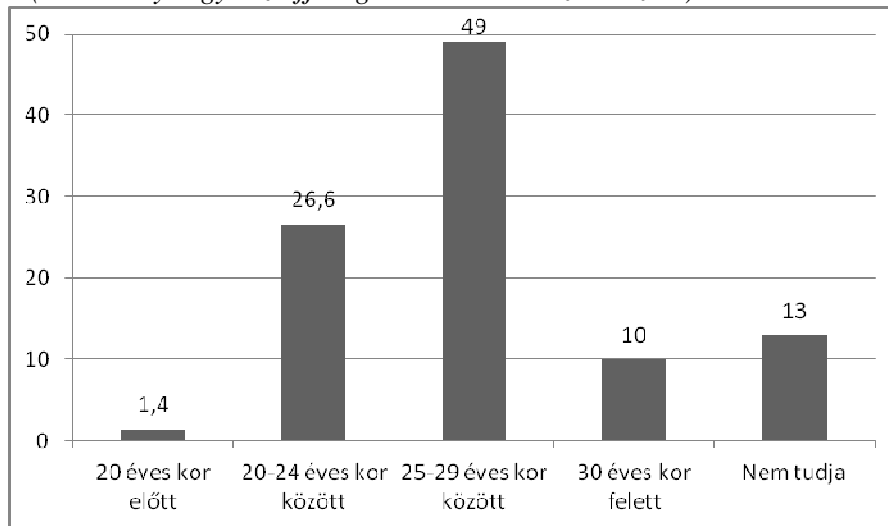
A 15-18 évesek a két gyermeket tekintik a legideálisabbnak, majd 50%-uk terveik szerint kétgyermekes családban él majd (1. ábra). A második preferált gyermekszám a három volt, erről a fiatalok 18%-a vallott. Érdekesnek tűnhet, hogy a „nem tudom” válaszlehetőséget most kiemelten kezeljük. Részben azért mert viszonylag magas azoknak az aránya, akik nem tudják még erre a kérdésre a választ (14%) vagy nem is válaszoltak, részben pedig azért mert valahol természetesnek vehetjük, hogy ebben a korcsoportban, főleg a legfiatalabbak esetében ez az esemény még olyan távolinak tűnik, hogy még megjósolni sem tudják, hogy hogyan képzelik el magukat szülőként. A bizonytalanok körében magasabb a férfiak száma. Egy gyermekben gondolkodik 11,6%-uk és 4 vagy több gyermeket tart ideálisnak 3%-uk és közel ennyien nem szeretnék gyermeket.

1. ábra: Összesen hány gyermeket szeretne? 15-18 évesek, (%) N=207 (Forrás: Nyíregyházi Ifjúság kutatás 2015. szerkesztett)

Korábban már megemlítettük, hogy a gyermekvállalás életkora kitolódott, s, hogy ma már a nők inkább a harmincas éveikhez közel vállalják az első gyermeküket. A 15-18 éveseknek ezzel összefüggésben arra kellett válaszolniuk, hogy hogyan tervezik, hány éves korukban szeretnének gyermeket vállalni? A 2. számú ábrán jól látható, hogy igen kevesen, mindössze a válaszadók 1,4%-a gondolta úgy húszéves koránál hamarabb kíván gyermeket vállalni. Ennél jóval többen közel 27% prognosztizálta ezt az eseményt 20 és 24 éves kora közé. A legnépesebb csoportot a 25-29 éves kort ideálisnak tekintők alkotják (49%), ezen belül is a legtöbben (több mint 20%) a 25. életévet jelölték meg.

2. ábra: Hány éves korában szeretné, hogy az első gyermeke megszülessen? 15-18 évesek (%) N=210 (Forrás: Nyíregyházi Ifjúság kutatás 2015. szerkesztett)

Ez nagyjából megegyezik a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő fiatalok véleményével, mely szerint a megkérdezett gyermektelenek átlagosan 27 éves korokra tervezik az első gyermek vállalását (Szabó és Nagy 2015). A megkérdezettek 10%-a véli úgy, hogy a harmincas évek a legoptimálisabbak a gyermekvállalásra, s ennél valamivel többen még bizonytalanok a kérdést illetően (13%).

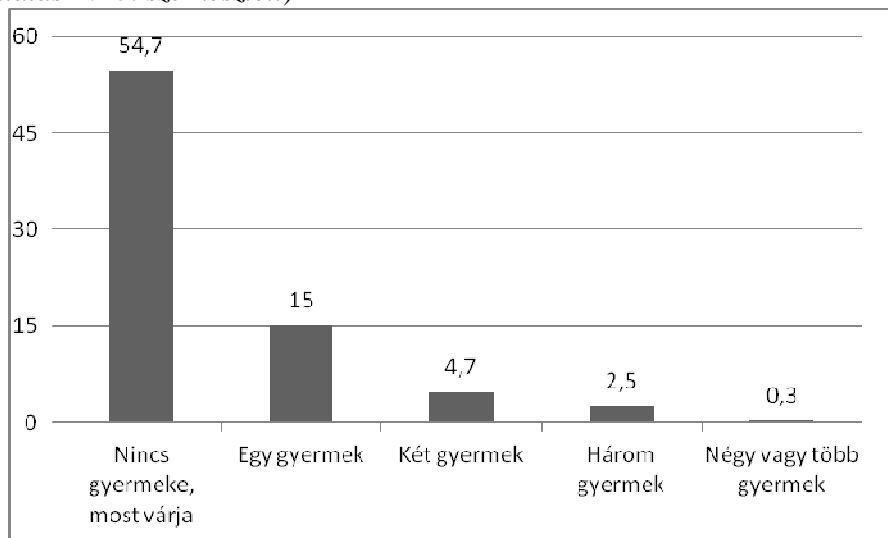
A 19-29 évesek gyermekvállalási profiljáról (vö.: 3. ábra) a következő mondható el: a megkérdezettek több mint fele nyilatkozta azt, hogy „*nincs gyermeke illetve most várja az első*” kategóriába sorolta magát. Egy gyermeket nevel a megkérdezettek 15%-a, két gyermeke van a válaszadók 4,7%-nak és három vagy több gyermekes családban él 2,8%-uk. A gyermekvállalási életkort tekintve megállapíthatjuk, hogy a legfiatalabban gyermeket vállaló 16 éves volt (1 fő), a legidősebb pedig 28 éves (3 fő). A legtöbben (52%) 22 és 28 éves koruk között váltak szülővé először. A férfiak átlagosan 24 évesek voltak első gyermekük születésénél, a nők pedig 22 évesek.

Arra a kérdésre, hogy miért nem vállalt fiatalabban gyermeket a következő válaszok voltak a leggyakrabban említettek (az említések gyakoriságának sorrendjében): *túl fiatal még, anyagi okok, tanulni szeretne még, egyszerűen nem akar még gyermeket, lakhatási nehézségek, munka, karrier miatt, nincs partnere, a gyermekneveléssel járó többlet feladatok miatt, partner nem akar, egészségügyi okok.*

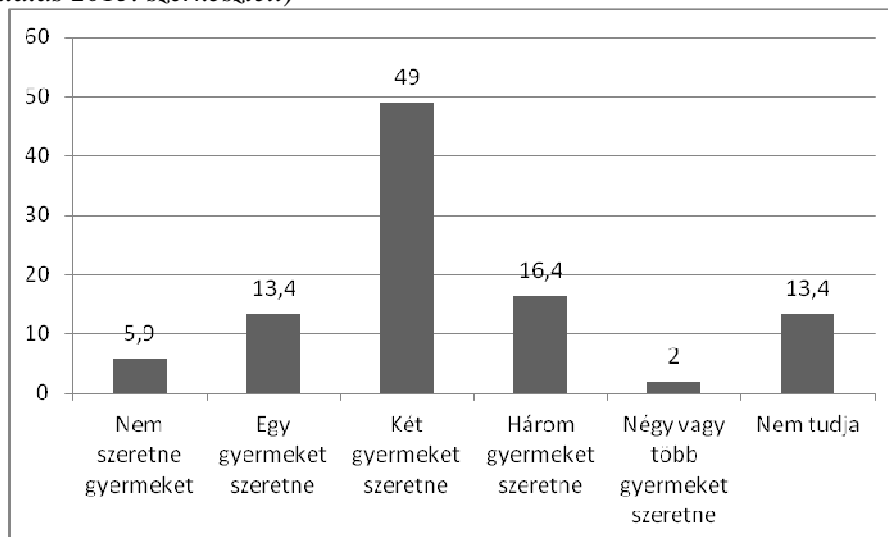
A 19-29 évesekről a gyermekszám preferenciákat tekintve (lásd: 4. ábra) elmondhatjuk, hogy a többség a '80-as évek egyeduralgató kétgyermekes családmódeljét tekinti ideálisnak (49%). Ez szinte hajszál pontosan megegyezik az Észak-alföldi régió fiataljainak

véleményével (48%) (Szabó és Nagy 2015). Egy gyermekben és egyelőre nem tudja még, hogy hányban gondolkozik 13,4-13,4%. A három vagy több gyermek vállalását a válaszadók 18%-a preferálja, és 6% nem szeretne gyermeket. Ez utóbbi csoport aránya a teljes mintába 5%. Ez közel azonos az országosan mért önként vállalt gyermektelenek arányával (6%), azonban jóval elmarad az Észak-alföldi fiatalok véleményétől, 19%-uk nyilatkozott úgy, hogy nem kíván gyermeket vállalni.

3. számú ábra: Gyermekszám a 19-29 évesek körében, (%) N= 342 (Forrás: Nyíregyházi Ifjúság kutatás 2015. szerkesztett)

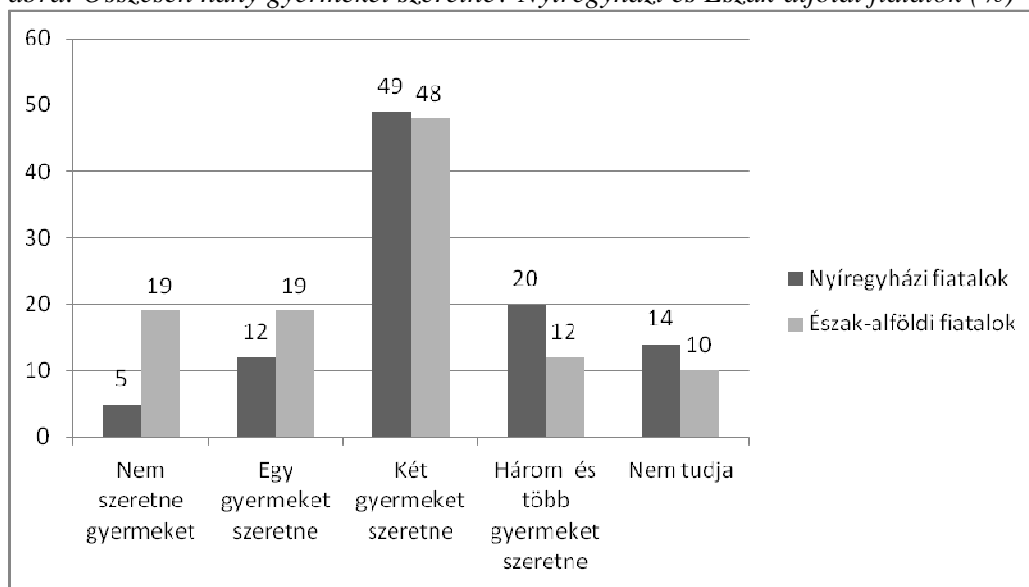
4. ábra: Összesen hány gyermeket szeretne? 19-29 évesek, (%) N=409 (Forrás: Nyíregyházi Ifjúság kutatás 2015. szerkesztett)

A nyíregyházi és az Észak-alföldi fiatalok gyermekszám preferenciáját összevetve (lásd: 5. ábra) azt látjuk, hogy a mindkét adatfelvétel esetében a kétgyermekes családmodell a

legtöbbek által elfogadott (49-48%). A további gyermekszámok tekintetében azonban különbségek mutatkoznak. A legszembetűnőbb különbség az önként vállalt gyermektelenek körében tapasztalható, a 14%-os differencia jelentősnek tekinthető, főleg az országos 6%-os adat ismeretében. Az nyíregyházi fiatalok közül kevesebben szeretnének egy gyermeket (12%), mint az régióbeli megkérdezettek (19%), s talán éppen ezzel magyarázható az is, hogy a helyi fiatalok körében 8%-kal népszerűbb a három vagy többgyermekes család.

5. ábra: Összesen hány gyermeket szeretne? Nyíregyházi és Észak-alföldi fiatalok (%)

A magyar társadalomra kevésbé jellemző a gyermektelenséget önként vállaló attitűd, azonban az egyéb, például egészségügyi okokra visszavezethető gyermektelenség esetén a pároknak lehetőségük van arra, hogy különböző alternatívák közül válasszanak a kívánt gyermekáldás realizálása érdekében. Ehhez kapcsolódóan arra kellett válaszolniuk a 15-29 éves korosztálynak, hogy ha valamilyen oknál fogva neheztelt lenne a gyermekvállalás élnének-e a felsorolt alternatívák valamelyikével. A teljes mintát egyben kezelve azt tapasztaltuk, hogy általában véve nyitottak lennének a meddőség elleni kezelés, mesterséges megtermékenyítés, örökbefogadás alternatívákra, azonban a béranyaság és egy másik lehetséges partnerben való gondolkodás vonatkozásában elutasító vélemények fogalmazódtak meg. A fiatalabb korosztály egyértelműen elutasítja a béranyaságot (90%), és a leginkább az örökbefogadás tartják jónak (60%). A 19-29 éves korosztály véleménynyilvánítása szerint a háromnegyedük igénybe venné a meddőség elleni kezelést, és a mesterséges megtermékenyítést, a béranyaságra viszont csak 16%-uk tekinti alternatívaként, az örökbefogadást pedig szinte ugyan annyian választanák, mint ahányan elutasítják. A másik partner választását szintén kevesen tartanák jó megoldásnak.

Összegzés

Írásunkban a Nyíregyházán élő fiatalok (15-29 év) párválasztásához, gyermekvállaláshoz fűződő attitűdjét térképeztük fel. A véleménynyilvánítások egy gyermekcentrikus és házasságpárti helyi fiatal társadalom jelenlétéről árulkodnak.

Eredményeink szerint a többség a kétgyermekes családmódot preferálja. A második legtöbbek által ideálisnak tartott gyermekszám a három, majd harmadikként az egy

gyermekben gondolkodók következnek. Kevesen, a válaszadók mindössze 5%-a nem szeretne gyermeket vállalni.

A 19-29 éves korosztály többségének (55%) a megkérdezés pillanatában még nem volt gyermeke. A gyermekesek közül a legtöbben egyelőre egy gyermeket nevelnek, de – mint ahogyan azt említettük – mind a 15-18 évesek, mind pedig a 19-29 évesek csoportján belül a legtöbben két gyermekben gondolkodnak a későbbiekben. A 15-18 évesek közel fele úgy tervezi, hogy 25-29 éves kora között vállalja az első gyermekét, az ezt követő legnépesebb csoport azoké volt, akik 20-24 éves korukra időzítenék ezt az eseményt.

A jelenleg független fiatalok meghatározó többsége házasként képzei el a jövőjét. A férfiak 64%-a, a nők 69%-a szeretnek házasságot kötni a jövőben. A házasság intézményét nem preferálókat a következő érvek tartják vissza a házasságkötéstől: „még túl fiatal ehhez”, „előbb be akarja fejezni a tanulmányait”, „még nem biztos, hogy megtalálta az igazit”.

Irodalom

- Kapitány Balázs és Spéder Zsolt (2009): Gyermekvállalás In: Monostori Judit, Óri Péter, S. Molnár Edit és Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai Portré. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. KSH. Népeségtudományi Kutató Intézet, Budapest, 29-40.
- Kapitány Balázs és Spéder Zsolt (2015): Gyermekvállalás. In. Monostori Judit, Óri Péter és Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai portré*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Makay Zsuzsanna (2013): Párkapcsolati magatartás és gyermekvállalás a fiatalok körében. In. Magyar Ifjúság 2012.
- Murinkó Lívia és Spéder Zsolt (2015): Párkapcsolatok. In. Monostori Judit, Óri Péter és Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai portré 2015*. KSH NKI, Budapest: 9–26.
- Net1: KSH adatbázis. Letöltés: 2016.10.10. Web: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001b.html
- R. Fedor Anita (2015): *Egyensúlyban? A munkaerő-piaci karriertől a familiarizmusig*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. 252 p.
- R. Fedor Anita (2016): Családalapítás és gyermekvállalás a fiatalok körében. *Acta Medicinae et Sociologica* 7 (20-21). 11-2
- Spéder Zsolt (2006): Mintaváltás közben. A gyermekvállalás időzítése az életútban, különös tekintettel a szülő nők iskolai végzettségére és a párkapcsolati státusára. *Demográfia*. 49/2-3, 113-148.
- Szabó Fanni és Nagy Zita Éva (2015): Észak-alföld regionális ifjúsági helyzetelemzés. In. Nagy Ádám és Székely Levente (szerk.): *Harmadrészt Magyar Ifjúság 2012. Regionális Helyzetelemzések*. Pallas Athéné Domus Animae Alapítvány. 117-149.